

Tijdschrift van het Priester Daensfonds

40e jaargang nr. 4 - 2016. Driemaandelijks tijdschrift

Toelatingsnummer 3775 - Erkenningsnummer P4A8022

Afgiftekantoor: 9300 Aalst 1

Verantwoordelijke uitgever:

Johan Velghe, Stasegemsestraat 112/A1, 8500 Kortrijk

Daens vandaag

"Ik zal nooit meer zeggen,
ik ben de beste, want de besten dat waren wij."
Die samenhang is onze wens voor 2017,
zie pag. 3

LOUISE MAUYARTPRIJS P. 5, 6

AAN HET GRAF P. 7-11

LOPEN VOOR VREDE, P.12-13

BOEKEN EN ANDERE WEETJES

I, Daniel Blake

Niet te missen film van regisseur Ken Loach. Een 59-jarige schrijnwerker leeft na een zware hartaanval van een vervangingsinkomen. Volgens zijn dokter mag hij niet opnieuw aan de slag. De inspecteurs van de geprivatiseerde uitkeringsdienst denken daar anders over. Daniel Blake, en hij niet alleen, botst tegen een muur van wantrouwen en onbegrip. Op zijn eigenste wijze revolteert hij tegen uitsluiting. De film kreeg de Gouden Palm tijdens de recentste editie van het Filmfestival van Cannes.

Bloemlezing Grote Oorlog

De geschreven oorlog, de tentoonstelling van documenten uit de Eerste Wereldoorlog in het In Flanders Fields Museum in Ieper, wordt verlengd tot en met 26 maart 2017.

Bij de tentoonstelling hoort een gelijknamige monumentale bloemlezing van teksten over de Grote Oorlog. Het indrukwekkende boek is ingeleid door Edwin Mortier en werd in de pers unaniem lovend onthaald. Museumcoördinator Piet Chielens: “De eerste druk van vijfduizend exemplaren is zo goed als de deur uit, een onverhoopt en onverwacht resultaat na nog geen twee maanden verkoop.”

Info: www.inflandersfields.be/nl/de-geschreven-oorlog

De grote onleesbare.

Hendrik Conscience herdacht

De man die zijn volk leerde lezen is vandaag vergeten. Kris Humbeek, Kevin Absillis en Janneke Weijermans willen met de publicatie van *De grote onleesbare* het imago van Hendrik Conscience (1812-1883) opfrissen. Conscience is een vergeten grootheid. Als hij tegenwoordig wordt genoemd is dat om hem met de grond gelijk te maken. De dialoog met Conscience is er wel degelijk geweest en hiervoor verwijzen de auteurs in hun inleiding naar de Conscience-bewonderaars Ernest Claes, Gerard Walschap en Maurice Williams. Claus en Boon waren kritischer, maar lazen Conscience tenminste nog.

Over Conscience schrijven is altijd over politiek schrijven. Zo gebeurt het ook in het boek: Conscience's politieke programma stelde voorop dat omwille van de ontwikkeling van het Vlaamse volk, de Belgische staat nodig was. De auteur was noch flamingant, nog belgicist. Zijn boek *De Kerels van Vlaanderen* hield een dubbele waarschuwing in: een gericht aan het Belgisch establishment om de taalrechten van de Vlamingen te eerbiedigen, zoals de grondwet dat ook eiste, en een aan de Vlamingen om niet te kiezen voor een opstand. De Vlaming doen vooruitgaan zonder van zichzelf, de anderen en de natuur te vervreemden, daar was het Conscience om te doen en dat staat mijlenver van Tom Lanoyes ongenueanceerd oordeel over *De Leeuw van Vlaanderen* en Erwin Mortiers poging om Conscience politiek te recupereren, schrijven de auteurs.

Info: *De grote donleesbare. Hendrik Conscience herdacht. Academia Press, 560 pagina's, 39,99 euro.*

Gent, een bakermat van democratie en socialisme

In het voorjaar 2017 wordt het boek *Gent, een bakermat van democratie en socialisme* van Joost Vandommele, lid van de raad van bestuur van het Priester Daensfonds gepubliceerd.

Door een groothoeklens kijkt de auteur naar alle elementen van democratie, volkssoevereiniteit, proletarische opstand,... in het Gent van de middeleeuwen tot 1918.

Een hoofdstuk is gewijd aan de daensisten, de ‘groene socialisten’ die in Gent moeilijk voet aan de grond krijgen.

Het ruim geïllustreerde boek wordt bovendien verrijkt met 22

arbeid(ers)gedichten van René De Clercq, grootvader van de auteur. Joost Vandommele wil met dit boek (bijna 300 pagina's) op een bevattelijke wen schematische wijze het belang van Gent beschrijven voor de democratie en het socialisme. Hij plaatst dat beginnend socialisme tegenover andere politieke en maatschappelijke krachten.

We informeren u verder over datum van publicatie, voorstelling en de aankoopprijs van het boek.

Transitie. Onze welvaart van morgen

Voormalig VRT-journalist Dirk Barrez schrijft in zijn nieuwste boek *Transitie. Onze welvaart van morgen* over de toekomst van onze planeet en de kracht van sociale bewegingen.

Onze levenswijze loopt tegen de klimaatgrenzen aan, maar ook tegen de grenzen van wat democratie en samenleving kunnen dragen. Het klinkt defaitistisch en koren op de molen van menig populist en onheilsprofeet. Toch is er hoop, stelt Dirk Barrez. Er dienen zich wel degelijk waardige alternatieven aan. Dat is het onderwerp van het boek. Er valt wel degelijk welvaart te produceren met respect voor alle mensen en voor de beperkingen van onze planeet. Hiervoor dienen we snel de transitie te maken naar nieuwe systemen. Hoe gaan we uitsluiting op massale schaal vermijden? Hoe gaan we onze sociale zekerheid in de toekomst blijven financieren? Duitsland kende zijn Energiewende, volgt die ook bij ons? De belangrijkste vraag is hoe komen we aan transitie toe?

“We hebben een theoretisch kader nodig, ondersteund door wetgeving, aangelengd met innovatieve ideeën over hernieuwbare energieproductie en distributie in handen van burgers, sterke coöperatieve systemen in plaats van internationale platformen à la Uber en Airbnb die controle en geld wegzuigen uit de lokale economie, [...] Het moeten initiatieven zijn die naar, door en voor de samenleving zijn”, aldus Dirk Barrez.

Info: *Transitie. Onze welvaart van morgen. Uitgeverij Pelckmans Pro; 160 pagina's; ISBN 978 94 6337 634 9; 19,95 euro.*

Op zoek naar Utopia

Leuven viert de vijfhonderdste verjaardag van de publicatie door het drukkersatelier van Dirk Martens van Thomas Mores *Utopia*. Blikvanger is een tentoonstelling met tachtig werken die een rijk gestoffeerd verhaal vertellen over de zoektocht naar geluk, macht en kennis in een veranderend Europa.

Een uitgebreide toelichting bij de kunstwerken is samengebracht in een catalogus. In de boekhandel bedraagt de kostprijs 59,99 euro, in shop van M-Museum 54,95 euro.

Het Priester Daensfonds plant een treinuitstap naar de Utopia-tentoonstelling in het M-Museum in Leuven, L. Vanderkelenstraat 28.

Info: *Op zoek naar Utopia, openingsuren maandag tot zondag (gesloten op woensdagen, kerst- en nieuwjaarsdag) van 11 tot 18 uur, op donderdag van 11 tot 22 uur. Het is aangewezen tickets vooraf en online te bestellen: www.utopialeuven.be Met het Utopia Combicket (16,00 euro) heb je toegang tot de drie tentoonstellingen in M: Utopia & More in de Universiteitsbibliotheek én is de toegang tot de bibliotheektoeren gratis.*

Verdwenen vulkanen

Op zaterdag 18 april wordt in Aalst de zowel het politieke als liefdesverhaal, maar bovenal een geëngageerde en aangrijpende roman *Verdwenen vulkanen* van Guido De Schrijver voorgesteld. We kijken er naar uit.

Daens Vandaag

Driemaandelijks tijdschrift van het Priester Daensfonds
40^e jaargang, nr. 4

„Als ze geen brood hebben, dan eten ze toch cake!” (Marie Antoinette bij het uitbreken van de Franse Revolutie)

Met dit citaat vang ik mijn nieuwjaarswensen aan. De wereldvreemde woorden van de later onthoofde Franse koningin pikte ik op uit een hoogst merkwaardige bijdrage van economiefilosoof Rogier De Langhe (°1982), verbonden aan UGent, gepubliceerd in de weekendbijlage Zeno van *De Morgen* van zaterdag 19 november jongstleden.

Mijn wens: wereldvreemdheid moge u vreemd zijn in 2017. Wereldvreemdheid treedt op wanneer sommige vragen niet langer mogen gesteld worden, om de lieve vrede te bewaren, om geen kwalijke luchtjes te laten ontsnappen, om vooral geen antwoord op vragen te moeten geven. Stel vragen, stel liefst ook de juiste vraag, maar blijf vragen stellen.

Op de 1 novemberbijeenkomst aan het Daensfamiliegraf stelde Martien Bode, lid van de algemene vergadering van het Priester Daensfonds, vragen over het ontwijken van antwoorden en debat over emancipatie en vrouwenrechtenstrijd en de hiermee niet altijd parallel lopende migratiepijnen. Pijnen die vele nabije oorzaken hebben -als discriminatie en uitsluiting, waar het Priester Daensfonds niet over zwijgt- maar ook facetten vertonen die constructief samenleven bemoeilijken, om concreet het actieve Erdoganisme in onze steden aan te wijzen. Sociaal-economische integratie lost blijkbaar niet alle problemen op. Het zou van wereldvreemdheid getuigen indien deze vragen niet mogen gesteld worden bij het graf van voorvechters van mensenrechten, solidariteit en ‘volksverheffing’. „Wie de opmars van Le Pen, Wilders en zo veel anderen wil stuiten, zal moeten beginnen met de juiste vraag te stellen”, besluit Rogier De Langhe zijn artikel dat onder de titel ‘De kiezer wil geen geld, maar macht’ verscheen.

Een andere nieuwjaarswens borrelt in sneltreinvaart op: de aanpak van armoede met dezelfde snelheid waarmee de afkoopwet door het parlement gejaagd werd, minus het opgevoerde theaterstuk en de daarmee gepaard gaande politieke vervuiling.

Lucy Kelleway's verhaal dat ik in de krant las, haalde me meteen het ‘levensplan’ van Jef Keymeulen, lid van de algemene vergadering van het Priester Daensfonds, voor de geest. Dat plan stelt nadrukkelijk voorop: werken tot 50 jaar in de actieve economie en nadien anders gaan leven (coach, sociale werker, leraar, politicus,...). Lucy Kellaway voert dat ‘levensplan’ uit. Al meer dan twintig jaar is zij journaliste bij de *Financial Times*. Zij houdt het volgend jaar bewust voor bekeken en gaat wiskunde geven op een middelbare school in Londen, met veel kansarme leerlingen. Zij ruilt een goedbetaalde baan met veel glamour in voor een minder betaalde en moeilijke job. Meer nog, zij wil dat generatiegenoten uit de City haar voorbeeld volgen en een nieuwe, zinvolle uitdaging aangaan in het onderwijs. Veel van haar leeftijdsgenoten botsen op een muur: of ze worden ontslagen omdat ze te duur geworden zijn, of ze zijn het kotsbeu. Mijn nieuwjaarswens: moge dit inzicht zich ruim verspreiden in 2017.

Op het laatste concert van Neerlands Hoop droeg Freek de Jonge een gedicht op aan zijn toenmalige compagnon de route wijlen Bram Vermeulen: „Ik zal nooit meer zeggen, ik ben de beste, want de besten, dat waren wij.” Dat renderende ‘wij-gevoel’, weg van individualisme, wens ik u namens het Priester Daensfonds toe. En dat ‘wij’ altijd meer betekent dan ‘ik’ hebben we in de voorbije maanden pijnlijk ervaren toen we afscheid namen van Esther Caudron en Eddy De Laender. Op hun heel eigen wijze, Esther als onverdroten propagandiste, Eddy als de bezieler van de productie ‘Paster Donsj’ in januari 2014 door Theater Abazjoer, hebben zij het hoopvolle ‘wij’ ingevuld. Het Priester Daensfonds blijft hen dankbaar.

Johan Velghe, voorzitter

DE PARTICIPATIESAMENLEVING: VLOEK OF ZEGEN?

Participatie, wie kan daar nu tegen zijn? Het kan toch alleen maar een zegen zijn dat burgers geactiveerd worden en verantwoordelijkheid opnemen en dat passief burgerschap geprikkeld wordt tot een transitie naar inspraak en actie. Van het van bovenuit opleggen, naar het van onderuit beleven, van de dwingende natiestaat naar de burgerschap vormende gemeenschap met meer autonomie, zelfbeheer en sociale innovaties, zoals toen de eerste wijkgezondheidscentra en wetswinkels in de jaren zeventig in Vlaanderen ontstonden. Een zegen die een donker randje kreeg toen participatie een beleidsgegeven werd van zij die voorstander zijn van 'Big society, not big government', om het met de woorden van David Cameron, voormalig Brits premier, uit te drukken. De participatiesamenleving moet de verzorgingsstaat vervangen, hield ooit Jan-Pieter Balkenende in 2005 voor in zijn 'Op eigen kracht'-betoog. Meteen schoof hij alle verantwoordelijkheid door naar de burgers

Door de neoliberale putch op 'participatie', uitgedrukt als 'wederkerigheid', 'het kostbare weefsel herstellen', 'geef de samenleving terug aan de burger' en 'mede-eigenaarschap van openbare diensten', roept het begrip 'participatiesamenleving' vandaag nogal wat begripsverwarring op. Professor emeritus Luc Huyse (KU Leuven) stelt vast dat in het lopende Vlaams regeerakkoord slechts vijfmaal het woord 'inspraak' voorkomt op 55.725 woorden. 'Participatie' wordt vermeld als deelname van de overheid aan gemengde bedrijven.

Bewonersinitiatieven

Participatie is de rechtvaardiging geworden om te bezuinigen en de openbare dienstverlening te ontmantelen. In *De eigenzinnige kijk van het Priester Daensfonds op maatschappij en armoedebestrijding* (okt. 2014) wordt onder het hoofdstuk 'Democratie' gewezen op de noodzaak aan een evenwichtige driehoek gevormd door een efficiënte overheid, een economie die overleg pleegt met haar 'human capital' en een participerende bevolking. Prof. Huyse stelt het nadrukkelijker: „Wanneer een van de bewoners van die maatschappelijke driehoek de andere koloniseert, ontstaat er na verloop van tijd een ontsporing.”

Zo werkt Vlaams minister Jo Vandeuren en met hem de Vlaamse regering aan een ouderenzorgplan, waarvan een mantelzorgplan - wordt begin 2017 voorgesteld - deel uitmaakt. Dit plan, waarbij mantelzorgers tot participatieniveau in de thuiszorg opgetrokken worden, bevat ongetwijfeld goede elementen van betrokkenheid, maar kan anderzijds nauwelijks het falen van de overheid (onderfinanciering, verdere vermarkting van woonzorgcentra, de niet weggewerkte wachtlijsten,...) maskeren. Mantelzorgers bewijzen al jaar en dag dat ze verantwoordelijkheid, vrijwillig én onbezoldigd, opnemen. Zij zijn een steunpilaar van de participatiesamenleving. Kan hetzelfde gezegd worden van de regering? Het gezegde 'Boer past op uw ganzen' is van toepassing wanneer participatie opgelegd wordt van bovenuit. De vraag blijft hangen hoe de overheid zorg draagt voor haar kwetsbare burgers? Die vraag kan niet beantwoord worden door het afwentelen van verantwoordelijkheid onder de mom van participatie. Financiering en ondersteuning door professionals

blijft noodzakelijk. Lagere inkomens en vrouwen betalen de tol van de besparingen. Mantelzorg wordt hoofdzakelijk op de nek van vrouwen geschoven...

De participatiesamenleving moet een instrument zijn om mensen te versterken, niet om ze op zichzelf terug te werpen. Participatie dient altijd een emancipatorisch potentieel in zich te hebben.

De stad Utrecht pakt vandaag uit met bewonersinitiatieven (Right tot challenge) waarbij bewonersgroepen, buurtcomités,... taken van de overheid overnemen, evenwel met blijvende financiële overheidsondersteuning, breed en permanent overleg, bijsturing. 'Bewonersbod' is de naamgeving van die initiatieven geworden. Zo wordt een sporthal beheerd om basketteams meer speelgelegenheid te bieden en tegelijkertijd om basketbalspelen toegankelijker (minder hoge financiële drempel) te maken. Een ander bewonersbod gaat over groenonderhoud dat veel verder reikt dan grasmaaien en bladeren rijden, maar mensen uit de wijk creatief stimuleert. Een dagopvang voor ouderen uit de wijk groeit uit tot intergeneratief samenwerken, integratie van ouder wordende Turkse vrouwen, breiclub, animatie aangebracht door de bewoners,... Het vierde initiatief omvat het verfraaien van het lokale Maximapark.

Het 'Bewonersbod' resulteert in samen overleggen, meedenken, het geven van een eigen invulling. De stedelijke overheid trekt zich niet terug, maar reikt mogelijkheden aan binnen een financieel kader. Niets is onbespreekbaar: kwaliteitseisen, continuïteit, de maatschappelijke meerwaarde, goedkoper werken en de besteding van de 'winst',...

Dit pad van participatiesamenleving bewandelen is niet de gemakkelijkste weg, gelet op de blijvende nood aan helderheid in afspraken en permanente dialoog, het blijvend voorzien van ambtelijke capaciteit, het denken op langere termijn,...

In Utrecht slaagt het stadsbestuur er in de bestaande dienstverlening verder te financieren, en ook niet duurder te laten worden, én er een meerwaarde aan toe te voegen. Meer, om bij het ontwaren van problemen ook in overleg naar oplossingen te zoeken. Dit is de enige betekenis die de naam 'participatiesamenleving' waard is.

Johan Velghe

MAYARTPRIJS 2016 VOOR CHRIS BORMS

De vereniging Vrouw en Maatschappij reikt elk jaar een prijs uit aan een verdienstelijke vrouw op het maatschappelijk vlak, de Mayartprijs, genoemd naar Louise Mayart, de schoonzus van priester Daens. Voor 2016 was Chris Borms laureate.

Wat is de Mayartprijs?

We laten het Ria Van Landuyt, voorzitter in Aalst, zelf uitleggen: *De Mayartprijs, oorspronkelijk op nationaal vlak de Gerberaprijs genoemd, kreeg in Aalst de naam Mayartprijs, naar de schoonzus van Priester Daens. Zij is voor ons allen het grote voorbeeld van een moedige vrouw die zich inzette voor de sociaal minderbedeelden, en het vooral opnam voor vrouwen in onze maatschappij. Elk jaar kiest 'Vrouw en Maatschappij' zo 'n 'sterke vrouw'. Dit jaar hebben we als bijzondere en zeer sterk geëngageerde vrouw niemand minder dan onze gewezen schepen, gemeenteraadslid en OCMW-raadslid Chris Lievens-Borms genomineerd.*

V & M-voorzitter van de ruimere regio Oudenaarde-Aalst, Leen De Langhe: *Eindelijk konden we de prijs geven aan de vrouw die*

sinds mensenheugnis steevast de kaart trekt van de vrouwen en van de minderbedeelden. Niemand anders evenaart de ingesteldheid en de vechtlust van Louise Mayart. Niemand anders heeft haar hele lange carrière zo resoluut gekozen voor de steun aan de zwakkeren in onze maatschappij. De lijst van organisaties waarin Chris actief was en nog is, is ellenlang. Ik noem er maar een paar: vzw Goedewil, CAW, Steunpunt Welzijn, COCO, Niemandslaan, Daensmuseum en ga zo maar door. De rode draad doorheen al deze engagementen is de onvoorwaardelijke keuze voor de zwaksten, voor de kwetsbaarsten. Gevormd door de Christelijke Arbeidersbeweging nam en neemt Chris de woorden van kardinaal Cardijn heel ernstig: zien, oordelen, handelen, zijn alom aanwezig in haar leven en werken... Een tweede constante in haar engagementen is de trekkersrol die ze altijd op zich nam wanneer het ging over de

gelijkwaardigheid van mannen en vrouwen. En waarom kreeg Chris dan die prijs niet eerder? Omdat de Mayartprijs nooit uitgereikt wordt aan mandatarissen in functie”.

Chris, tuiten uw oren nog niet?...Het is allemaal juist wat daar gezegd werd. Eigenlijk ben jij een sociaal-politieke duizendpoot van een zeldzaam wordend ras: geen verdoken agenda's, rechtdoor en rechtlijnig, zo kennen wij je. Ook uw politieke vliegenvangers geven dat toe. Je had het daar niet altijd gemakkelijk mee... En op zo 'n uitgerolde vliegenplakker ben je nooit blijven kleven. Een 'gemakkelijke' was je niet...

Wat kan ik dus nog toevoegen aan wat gezegd werd? Misschien had u, lezers, graag nog iets meer uit haar curriculum vernomen? Snel dan. Maar het is wel belangrijk.

Chris werd geboren in 1935 in Aalst, hetzelfde jaar als haar goede, te vroeg gestorven vriend en burgemeester Raymond Uyttersprot. Als je Chris nu nog bezig ziet en als dit een quizvraag was, zou ik gokken op een jaartal tussen 1940 en '50, en nog is ze onwaarschijnlijk actief! Ze groeide op in een sociaal voelend gezin met nog één broer en drie zussen. Haar vader was een kolenhandelaar en in de zware oorlogsjaren '40 -'45 had hij meer dan zijn handen en rug vol: kolen halen naar de koolmijnen en leveren. Chris liep school bij de Dames van Maria waar toen ook dochters van heel chique volk rondliepen. Eén verhaal zindert nog stevig na: (zal ik nooit vergeten, vertelt Chris). Ze had een vriendinnetje van begoede komaf, en zou op een namiddag, op uitnodiging van dat vriendinnetje bij haar thuis mogen gaan spelen. Maar 's anderendaags moest dat meisje de geplande speelnamiddag wenend afmelden. Chris was “maar” de dochter van een kolenmarchand, dus van minder allooi. Terwijl de kolen van pa Borms waarschijnlijk wel hun huis verwarmden.

Chris had veel vrienden en vriendinnen. Uit die bonte bende viste ze haar echtgenoot op: Hilaire Lievens, die later de stadsadministratie binnestapte, diensthoofd werd bij de waterdienst en zeer bedrijvig was als voorzitter van de Christelijke Centrale van Openbare Diensten. Chris en Hilaire, twee communicerende vaten.

Chris, die zich inlijfde bij de KAV, werd daar opgemerkt door de toenmalige Minister van Openbare Werken Paula D'Hondt, die aandrong om in de politiek te gaan. “Ik ben Paula voor altijd zeer dankbaar voor mijn werkkring bij Minister Coens en Minister-President Luk Van den Brande”.

Laten we het nog even hebben over haar sociaal engagement. Dat kreeg zijn start in 1976 toen ze de eerste keer in de gemeenteraad werd gekozen. Daar zou ze 24 jaar zetelen, waarvan enkele legislaturen in de oppositie. Maar we herinneren ons haar meest als schepen van cultuur, onderwijs, gezinszorg en vreemdelingen. Het Cultuurcentrum opende in 1987, onder haar schepenambt, na meer dan twintig jaar politiek en turbulent gekwebbel. Mensen toch, wat een tijd!

Na 24 jaar gemeenteraad verhuisde Chris, op haar vraag, naar de OCMW-raad, waar zij 15 jaar zetelde en ook de Raad van Bestuur en het Directiecomité van het ASZ leerde kennen. “Eigenlijk had je in het OCMW een betere kijk op de problemen waar mensen mee te kampen krijgen”.

Chris had aanvankelijk ook school gelopen in het Instituut voor Politieke Vorming, en seminars gevolgd in een aantal Europese steden.

Pas op, het is nog niet gedaan. Chris was ook provincieraadslid van 1981 tot 1995, en zetelde oa. in de commissies wonen en welzijn. En verder: voorzitter van de CM in de regio Aalst en tot vandaag voorzitter van de CD&V-senioren Aalst. Haar zoon en dochter zijn niet ver van de sociale boom gevallen: allebei werkzaam in de verpleging en de kinderopvang.

Chris, ben je er nog? Ik hou op, maar zeker dit nog: “Mijn vader was een vurige Daensist. Ook ik ben die ideologie zeer genegen, zegt Chris. Wat mij vooral aantrekt in het Daensisme zijn: solidariteit, rechtvaardigheid, gelijkheid, armoedebestrijding en samenlevingsvorming”.

Mogen dit ook wensen zijn voor 2017.

Wifried Lissens.

AAN HET GRAF VAN DAENS OP 1 NOVEMBER

“De mens loopt zichzelf voorbij”

Herdenken, bezinnen en vragen stellen bij de actualiteit. Het is sinds enkele jaren het vaste stramien van de ingetogen bijeenkomst op Allerheiligen aan het familiegraf van Adolf en Pieter Daens op de Aalsterse begraafplaats. Vorig jaar werd tevens een groet gebracht aan wijlen Herman Slagmulder. Dit zinvol gebaar werd tijdens de jongste Allerheiligenbijeenkomst niet alleen herhaald, maar uitgebreid met het neerleggen van bloemen en stiltemomenten aan de graven van Frans De Neve, stichter en eerste voorzitter van het Priester Daensfonds; Herman Slagmulder, derde voorzitter; en aan de gerenoveerde grafsteen van Anna Boon, moeder van o.m. Adolf en Pieter Daens. Uiteraard werden samen met kransen van verenigingen, partijen, Aalsters stadsbestuur, bloemen neergelegd voor alle overledenen die rusten in het Daensfamiliegraf.

Doedelzakmuziek, de stille optocht voorafgegaan door vlaggendrager Stephan Beeckman, de voortreffelijke begeleiding van de plechtigheid door Lieve De Geyter, de ingetogen zang door de familie De Smedt, de samenzang, de bloemenhulde,... riepen andermaal de bijzondere sfeer op. Lid van de raad van bestuur van het Priester Daensfonds, Joost Vandommele, blikte terug op de daensistische sociaal-economische invloeden honderd jaar geleden toen de activisten de Vlaamse natievorming

invulden. Met het gedicht *Ik ben priester Adolf Daens* van Wouter De Bruyne, ondervoorzitter van het Priester Daensfonds, gaf Lieve De Geyter mee dat we altijd weerbaar dienen te blijven.

Lid van de algemene vergadering van het Priester Daensfonds en 25 jaar leidende kracht van het Forum van Vlaamse Vrouwen (FVV), Martien Bode, sprak priester Daens rechtstreeks aan. Zij drukte haar bezorgdheid uit, haar twijfels, en stelde vele vragen. Zij toonde haar bezorgdheid over de steeds nadrukkelijker merkbare teloorgang van het traditionele verenigingsleven, waaronder het afhaken eind dit jaar van het FVV dat uitgerekend dit jaar veertig kaarsjes mocht uitblazen. „De principes van de Vlerickboys moeten immers zo nodig toegepast worden op het verenigingsleven. Verenigingen horen marketing te introduceren in hun werking. We moeten onszelf verkopen als een sterk merk. Een vereniging hoort maatschappelijke impact te hebben, en regelmatig aan impactevaluaties te doen. Welnu, dit alles vloekt met de ziel en de spontaniteit van het verenigingsleven”, aldus Martien Bode.

Haar onrust, twijfel en bezorgdheid kwamen ook boven wanneer ze vragen stelde over de vrouwenbeweging, overhoop met zichzelf en sterk verouderd. „De doorsnee vrouw ligt de dag van vandaag niet meer wakker van de vrouwenbeweging, een pak vrouwen hebben er zelfs een aversie voor. De vrouwenbeweging is sterk gefragmenteerd, er is geen duidelijke agenda en bijgevolg neemt de beweging ook geen duidelijke standpunten in.”

Het afgekalfde geschiedenisonderwijs, de toename van religieuze identiteit bij derde en vierde generatie nieuwe Vlamingen ter compensatie van het gebrek aan andere vormen van samenlevingsidentiteit, de barbaarsheid van de gruwel in het Midden-Oosten, het Belgisch recordhouderschap in zelfdodingen en de golf aan burn-outs, vormden vele andere vragen.

Bloemen voor Anna Boon, moeder van o.m. Adolf en Pieter Daens

Martien Bode: „Dit jaar is het vijfhonderd jaar geleden dat Thomas More in Leuven zijn Utopia uitgaf. Doorheen de wereldgeschiedenis zijn alle veranderingen er komen dankzij de utopisten. Ik leef dan ook met de hoop dat er ergens een utopist zal opstaan die het tijd zal doen keren, waardoor we in een betere wereld terecht komen, waar iedereen kan terugkeren naar de essentie van het leven: een herfstwandeling, een goed boek lezen, samen zingen, en er gewoonweg zijn voor elkaar.”

HERDENKINGSMOMENT

De sociale kwestie, honderd jaar geleden

Er was een tijd dat het niveau democratie en van sociale zekerheid en bescherming een graadmeter van beschaving waren, waar men als land graag mee uitpakte en niet –zoals vandaag– een (veel te hoge) kostenfactor...

Reeds in september 1914 benaderden Karl Liebknecht en Gustav Noske de Belgische socialisten tevergeefs voor eventuele collaboratie met als lokaas de betere sociale bescherming in Duitsland. De Britten beweerden dan weer dat ze vochten voor democratie (tegen het Pruisisch militarisme) en voor poor little martyred Belgium en dat terwijl een deel van hun soldaten geen stemrecht hadden terwijl de Duitse soldaten wél allemaal stemrecht hadden...

Vandaag wil ik eens bekijken hoe de activisten, die hoe dan ook de basis legden van de Vlaamse staatsvorming, 100 jaar terug het sociale vraagstuk bekeken. Niet-tegenstaande Pieter Daens tot zijn dood op 26 maart 1918 het activisme afwees en Hector Plancquaert slechts enkele maanden voordien tot het activisme zou toetreden, was de daensistische invloed op het activistische sociaal-economisch programma m.i. zeer groot en reëel. In Gent stemden voor de oorlog alle flaminganten in 1907 voor priester Fonteyne (7.000 stemmen) alvorens in 1911 en 12 voor het eerst een pre-nationalistische lijst werd ingediend waarvan het succes minder groot was (1.800 stemmen). Begin 1914 was de daensist Gustaaf Doussy (4.100) de verzamelkandidaat...

In het kader van Lodewijk de Raets volksontwikkeling, volksverheffing en het geloof in de Vlaamse volkskracht, verwachtte men door de bestuurlijke scheiding (maart 1917) economische zelfstandigheid van Vlaanderen met eigen arbeid en eigen kapitaal... De economiespecialist van de activisten, Jongvlaming Joris Fassotte (een liberaal flamingant, medestander van Sint-Niklase industrieel Leo Meert, verantwoordelijke van de Nationale bank in Dendermonde en in 1908 medeoprichter van het Vlaams Handelsverbond) schrijft: 'de andere weg die ons openstaat in de opbouw van een nieuwe Vlaamse economische macht van beneden af, ligt in de samenwerkende kapitaalvorming. Terecht kan gezegd worden dat de coöperatieve beweging hier nog verre ten achter staat bij hetgeen elders daarmee bereikt is'. Daarbij moeten een centrale Vlaamse spaarkas en een Vlaamse nijverheidsbank uit de grond worden gestampt. De Franse taaldwang moest uiteraard door Vlaamse taalplicht worden vervangen. 'Wij dwingen de franskiljons in ons vaarwater en na twee of drie geslachten zijn ze uitgeroeid'. Brussel moet ontvet ten voordele van Antwerpen: 'van de duizend n.v.'s welke in Brussel haar zetel hebben, verhuizen zeker 2/3 naar Wallonië. Maar degene die blijven, helpen gewillig of niet, tot nationalisatie van het Vlaams kapitaal'. Zoals destijds calvinisten en puriteinen aan de grondslag lagen van de economische ontwikkeling, moet nu een Vlaamse intellectuele elite hetzelfde doen. Men wou zeker en vast 'de exportatie van (Vlaams, JV) mensenmateriaal' definitief en tijdelijk een halt toeroepen en dit potentieel ten volle in de volkskracht benutten. De achterlijkheid, die gezien werd als een product van het franskiljonisme, moest volledig worden teruggedrongen.

De Belgische nijverheid, die slechts kon concurreren met lage lonen en lange arbeidsduur, moest van karakter veranderen. We mogen zeker geen Duitse economische provincie worden. Tot nu toe was de Duitse economische bedrijvigheid een even grote belemmering voor de Vlaamse economische zelfstandigheid als de Belgisch franskiljonse economische concentratie. We moeten wel in kartel gaan met de grootste Duitse nijverheidssyndicaten om ons een aandeel te verschaffen in Duitslands technische, wetenschappelijke en economische degelijkheid, hetgeen ons als geboren uitvoerland alleen nog kan versterken. Tot daar Fassette in zijn boekje Vlaanderens economische zelfstandigheid van begin 1917. Blijkbaar was ook het daensistische ideeëngoed omtrent de pachtproblematiek in Vlaams radicale kringen diep doorgedrongen, want 'zoals overal is het pachtstelsel, als uitvloeisel van het individueel eigendomsrecht, ook in België altijd een bron van onrecht en uitbuiting en bijgevolg van betwisting en wrijving geweest; nog daargelaten dan, dat de grondeigenaars in Vlaanderen niet zelden hun pachters in een toestand van politieke en zedelijke dienstbaarheid hielden en houden. Ook is het steeds één der doeleinden van de Vlaamse beweging geweest, de Vlaamse boeren uit hun knechtschap te bevrijden en hun een menswaardig bestaan te verzekeren. Is het dan te verwonderen dat tijdens de bezetting stemmen opgingen om de onteigening der woekerende grondbezitters ten bate van de landbouwers zelve te vragen?' aldus Arthur Faingnaert, de activist die toen actief was in de Kommissie van Arbeid en Sociale Voorzorg. In oktober 1917 werd een voorstel terzake ingediend. Uiteindelijk zou landbouwgrond verplicht aan de 'pachter, bebouwer van het land, of, zo deze het aanbod afwijst, openbaar verkocht worden.' De nieuwe grondeigendom was gedurende ten minste 30 jaar onvervreemdbaar en één persoon zou niet meer dan 50 hectaren mogen bezitten in Vlaanderen... Het lijkt wel op de socialisering van de grond in Midden-Amerika in het recente verleden... De Duitsers wilden echter alleen eigenaars onteigenen, die burgers waren van staten waarmee Duitsland in oorlog was. De activisten argumenteerden, tevergeefs, dat ook Belgische grootgrondbezitters aan die voorwaarden voldeden... Eind juni 1918 waren de statuten van 'eigen akker' (Laat ons de pachters eigenaars maken van hun akkers) en de 'Vlaamse landbank' en een ontwerp van een nieuwe pachtwet klaar. 'Deze proefnemingen zouden het Vlaams-nationalisme geweldige wapenen verschaft hebben tegen het terugkerend Belgisch gezag, als hun betekenis maar een tijdje had kunnen inwerken op het bewustzijn en het gevoel der Vlaamse landbouwersbevolking,' aldus nog Faingnaert. Door de complete afhankelijkheid van de Duitsers, waar de beruchte landjonkers een terugslag van deze maatregelen vreesden in eigen land, zou het hele project hoe dan ook geen hoge vlucht kunnen nemen. En door de wending van de oorlogsomstandigheden lieten de Duitsers hun Flamenpolitiek los, omdat die een hinderpaal vormde voor elke onderhandelde vrede.

In de loop van 1916 waren de geallieerden en de Duitsers ook begonnen met mekaars bezittingen in hun respectievelijke gebieden te naasten. In mei 1917 had Faingnaert een rapport gemaakt, en op 100.000 exemplaren verspreid, in een brochure met de veelbetekende titel 'Wat het Vlaamsche Volk moet weten aangaande het Kempische Kolenbekken'. De Kempense ondergrond bevatte

toen naar schatting voor 500 miljard frank aan kolen. In 1906 had de Belgische regering 27.850 hectaren binnen het rijkste gedeelte van het kolenbekken in concessie gegeven aan maatschappijen, waarvan de aandelen voor een groot deel in handen waren van Franse groepen zoals wapenproducenten Le Creusot, Pont à Mousson en Béthune. Op 24 september 1917 werd de Vlaamse Mijnsraad gesticht met als doel het Kempense kolengebied tot 'nationaal Vlaams bezit' te maken. De Duitsers wilden natuurlijk een meerderheidsparticipatie voor een Rijnländs-Westfaalse privégroep. Bij besluit van 24 november 1917, werd de liquidatie bevolen van het 'in België voorhanden zijnde vermogen van de Fransche deelhebbers' aan de vennootschappen 'Charbonnages de Beeringen' te Luik, 'Charbonnages de Winterslag' te Brussel en 'Charbonnages Limbourg-Meuse' te Brussel. De Vlamingen wilden dat 'de staat Vlaanderen oppermachtig zou beschikken over de schatten van zijn ondergrond' maar stonden met hun voornemens blok, omdat die staat Vlaanderen (nog) geen rechtspersoonlijkheid had. Er was sedert 21 maart 1917 wél een bestuurlijke scheiding van België afgekondigd, maar de noodzakelijke politieke scheiding en de erkenning van een staat Vlaanderen werd door de Duitsers op de lange baan geschoven. Ook hier was de Vlaamse autonomie een pion op het internationale schaakbord waar imperialistische machten, die per definitie niet solidair kunnen zijn omdat ze uitsluitend hun eigen belangen behartigen, de dienst uitmaken. Toch bleken, ook in het Mijnsdossier, de Vlamingen niet zomaar aan het handje van de Duitsers te lopen. Het Duitse voorstel waarbij de vijf Vlaamse provinciën één van de twee eigenaarsgroepen zouden vormen met 49 % van het kapitaal, terwijl een groep van Rijnländs-Westfaalse kapitalisten de andere 51% voor haar rekening zou nemen, werd afgewezen. De Vlaamse gevolmachtigden eisten dat ten minste twee derden der eigendomstitels, alsmede de meerderheid in de Raad van beheer aan de Vlamingen moesten toekomen. Bovendien zouden ook de drie Belgische maatschappijen: André Dumont, Liégeois en Helchteren-Zolder, verplicht worden hun 'sociaal kapitaal' te verhogen om ook hier Vlaamse overheidscontrole te verwerven. Intussen had de gevolmachtigde voor Nijverheid en arbeid, Emiel Ver Hees in april 1918 ook een wet over 'verplichte verzekeringsplicht tegen ziekte, vroegtijdige gebrekkelijkheid en ouderdom' die nog niet door de Belgische senaat was goedgekeurd, door de Gouverneur-generaal laten bekrachtigen. Volgens Emiel Ver Hees moest de controle over de kassen door de werknemers zelf gebeuren 'om alle misbruiken te keren'...

Joost Vandommele

Daensdag 2017
op Pinksterzondag 4 juni

ZESDE PRIESTER DAENS VREDESLOOP

1.700 deelnemers met sterke vredeswil

Samen met Ieper krijgt Aalst met de vredeslopen in de dagen rond de wapenstilstand-herdenking van 11 november steeds meer aandacht. In het Aalsterse decorum van vele verwijzingen naar 'vrede', zoals het Vredesplein, de Vredespaal, het Vredeshuis, het Vredestapje op de Grote Markt,... werd op zondag 13 november jl. de zesde editie georganiseerd van de Priester Daens Vredesloop, samen met de eerste 'Vredestocht', een wandelinitiatief van WSV De Kadees. Een succesverhaal, een verhaal van samenwerking, een verhaal van vele inspanningen.

Meer dan vierhonderd deelnemers schreven zich vooraf online in. Daar voegden zich op 13 november nog honderden bij. In het totaal namen 850 atleten, jong en oud, en 850 wandelaars deel aan deze jaarlijkse sportieve kreet om Vrede. Hiermee wordt de Vredesloop/tocht het grootste sportief evenement in de Denderstreek. Het is een initiatief van Atletiek Land van Aalst (Alva), 11 11 11, het Vredeshuis, het Priester Daensfonds en sinds de jongste editie ook van de voornoemde wandelclub De Kadees en van AalstMixt.

Er werd exact één jaar na de aanslagen in Parijs een minuut stilte gehouden voor alle slachtoffers van zinloos geweld overal ter wereld, gevolgd door het blazen van 'The Last Post'. Je moet consequent zijn, dachten de organi-

satoren, en zo werd het traditionele startschot vervangen door het (vergelijkbare) geluid van klapplankjes. De jeugdige deelnemers uitten hun vredeswens door het oplaten van ballonnetjes. Het startsein van de reeksen werd gegeven door burgemeester, eerste schepen, imans van de moskee en door deken Marc Verwaere. Dat alles in goede banen liep, een ruime respons in de pers en regionale televisie TV-Oost kreeg, is mede te danken aan de inzet van een zestigkoppige vrijwilligersploeg, de medewerking van het Aalsters stadsbestuur en milde sponsors. Het Priester Daensfonds was duidelijk aanwezig met groen afbakeningslint alover het parcours en met een Daensportret als markering van de startlijn.

Onder de toren van de Sint-Jozefskerk Aalst 1789-1914

Alle personen die per auto vanuit Dendermonde of vanaf de trappen van het station zich naar het centrum van de stad Aalst begeven, kunnen niet naast de toren van de Sint-Jozefskerk kijken, die oprijst van op het Esplanadeplein. Vormt de wijding van de Sint-Jozefskerk 125 jaar geleden de aanleiding voor de viering op de parochie, dan geldt dat niet voor de auteur. Hij bracht zijn kindertjaren (1944-1951) in de schaduw van de Meuleschettekapel door en maakte kennis met het sociale en ontspanningsleven van de Sint-Jozefsparochie in de patronage en de Katholieke Volkskring. Hij werd er getekend door de maanden van de bevrijding, door de tegenstellingen tussen wit en zwart. Gelukkig is er de noveen van de Meuleschettekapel met zijn braderie-kermis die de buurtschap bij elkaar houdt.

Het eerste deel (1789-1857) behandelt de spanningen tussen Kerk en staat. Tijdens deze periode komt de Kerk steeds meer in het defensief. Op de enkele jaren van het democratisch unionisme na (1827-1839) dat de vrijheid van godsdienst en onderwijs in de Belgische grondwet laat inschrijven, evolueert de Kerk en de Katholieke Partij samen met haar adellijke bondgenoot naar een vrij autoritair ultramontanisme, terwijl haar politieke tegenstander, de liberale partij, kiest voor antiklerikalisme en antigodsdienstigheid. Terwijl de katholieken hun wortels hebben in de landbouw, grijpen de liberalen de vrijhandel en het economisch liberalisme.

Vijt (1860-1879)

Rond dat breukjaar 1857 komt Vijt als onderpastoor op de Sint-Martinusparochie terecht. Hij is actief in enkele sociale werken maar laat zich vooral opmerken als aalmoezenier van de Belgische zouaven. Zo komt hij in contact met de Gentse hoge burgerij die resoluut de kaart van het ultramontanisme trekt (militaire en financiële steun aan de paus) en via de neogotische kunst de maatschappij in kerkelijke zin wil hervormen. De militaire tocht van Vijt loopt faliekant af. Maar hij krijgt onmiddellijk een nieuwe opdracht van zijn bisschop: een parochie stichten en een kerk optrekken op het gehucht Schaarbeke. Het tweede deel van het boek (1862-1879) gaat over het bochtig parcours van Vijt om tot een parochie

te komen (1873) en zijn eerste verwezenlijkingen voor de bouw van de kerk en het parochiaal leven op Sint-Jozef.

Daar de liberalen zowel stedelijk als nationaal het tijdens de periode 1862-1866 voor het zeggen hebben, leveren de inspanningen van Vijt weinig op. Slechts vanaf 1867 - dan zijn de katholieke politici op lokaal vlak het sterkst - komt er vooruitgang en begint Vijt ondanks gebrek aan financiën een gedeelte van de muren van de kerk op te trekken. Slechts in 1872 - dan zijn de katholieken zowel stedelijk als nationaal politiek de baas - kan Vijt zich doorzetten. In 1873 wordt hij pastoor en brengt hij het godsdienstig leven op gang (aankopen van relieken en heiligenbeelden, oprichten van confrerijen, benoeming van koster, stoelenzetter en zangers). Zo zover een vrij normale gang van zaken.

Om van de provinciale en nationale overheid subsidies te bekomen moet hij de plannen van de kerk en haar begroting aan de overheid onderwerpen. Dat is tot hiertoe niet gebeurd en hij komt in een crisissituatie terecht. Katholieke politici en families zullen hem moeten redden. Onder hen de familie Bethune. J.B. Bethune en de voornoemde hoge Gentse burgerij (de Hemptinne, Lammens, Casier, Arthur Verhaegen) zijn de grondleggers van de neogotiek in België. Ze richten de Sint-Lucasscholen op, die deze kunstrichting aanleren en promoten. De broer van Jean-Baptiste, Paul Bethune, zal

deze kunstrichting in Aalst vorm geven (kapel de Rozerie, het huis Bethune en de kapel en het klooster van de Arme Klaren aan de Pontstraat) en mede uitkijken naar een nieuwe goede architect, de voorwaarde om de subsidiëring van de Sint-Jozefskerk een kans te geven. Dat wordt Modeste De Noyette uit de omgeving van Gent. Deze jonge architect is bedrijvig aan de kerken in Haaltert, Welle en Bambrugge. Hij wordt aangesproken om in neogotische stijl de omheining en de ingang tot het Aalsterse begijnhof in de Pontstraat op te trekken. Dat valt in de smaak van Bethune en zo wordt hij aangeworven om de bouw van de Sint-Jozefskerk verder te zetten.

Pastoor Willems (1879-1911)

Het derde en belangrijkste deel behelst de periode van pastoor Willems. Hij was jarenlang onderpastoor op de Sint-Baafsparochie in Gent en legde er sociale klemtonen (stichter van patronages). Hij wordt onmiddellijk geconfronteerd met de schoolstrijd en ontpopt zich tot een stevige organisator en promotor van vrije scholen. Ook in zijn pastoorschap valt hij op. Tussen 1882 en 1884 wordt het voorste deel van de kerk (van de voorgevel tot de dwarsbalk) afgewerkt. Er komen klokken, een prachtige kruisweg geschilderd door Jozef Meganck, en een hoofdaltaar, vervaardigd door Matthias Zens en De Masure, neogotische vakmensen verbonden aan de Sint-Lucasscholen.

De afgestudeerden zorgen voor een grotere invloed van de neogothiek. Voor Aalst is dat Jules Goethals. In 1876 studeert hij af aan de Sint-Lucasschool, komt in dienst bij Van Kerckhove, de provinciale architect en wordt in 1883 stadsarchitect en voorzitter van de tekenacademie in Aalst. In 1886 is de neogothiek definitief gevestigd in Aalst en gaat ook in de provincie ruime bekendheid krijgen.

Steeds meer krijgen de katholieke politici de bovenhand in Vlaanderen en kunnen liberalen en socialisten slechts in de grote steden en het Waalse industriebekken standhouden.

De economische crisis en de groeiende werkloosheid maakt dat de sociale kwestie sinds 1887 het belangrijkste programmapunt van politieke partijen wordt en overal naar mogelijke oplos-

singen wordt gezocht.

Op het ogenblik dat de Sint-Jozefskerk in 1891 wordt ingewijd, de glasramen van Arthur Verhaegen te bewonderen zijn, verschijnt de pauselijke encycliciek *Rerum Novarum*. De encycliciek poogt voorzichtig een sociale oplossing voor te stellen die in corporatieve zin gaat. Joris Helleputte wordt er de grote voortrekker van. Arthur Verhaegen ziet dat voor de industrie niet zitten en stelt onafhankelijke vakbonden voor. De neogotische voortrekkers uit Leuven en Gent zijn zelf verdeeld terwijl ook de uitbreiding van het stemrecht voor onenigheid zorgt. In Aalst en omgeving komt dat duidelijk tot uiting. Hier komen democratische, sociale en Vlaamsgezinde kleinburgerij in samenwerking met katholieke landbouwers die in verdrukking komen (telers van hop, tabak en vlas) tegenover de franstalige katholieke burgerij te staan.

Die groepen zijn de lezers van *Daens Vandaag* welbekend. De gebroeders Daens en hun aanhang en de Roelanders in het arrondissement Aalst, leden van de *Snellaertkring* in Gent, leden van de *Meetingpartij* in Antwerpen, sociale katholieken in Brugge, Vlaamsgezinden in Kortrijk en Waregem, christen-democraten zoals Pottier in Luik en Renkin in Brussel. Allen komen ze te staan tegenover de katholieke tenoren: Charles Woeste, Romain Moyersoen en de leden van de *Cercle l'Union* in het arrondissement Aalst en de katholieke parlementariërs elders. Woeste en zijn vrienden vinden steun bij de katholieke patroons, de Kerk en de neogotische leiders Bethune, Verhaegen, Helleputte en Casier. Voor hen telt het economisch liberalisme (het kapitalisme), terwijl ze op sociaal en politiek vlak enige toegevingen doen, voor zover ze de politieke touwtjes in handen houden. Hieruit komt de gematigde christen-democratie voort. Dat leidt in het arrondissement Aalst tot een ongeziene harde politieke strijd, waarin iedereen positie moet kiezen.

Enkele brieven uit 1895 van Adolf en vooral van Pieter Daens zijn in het kerkarchief van Sint-Jozef bewaard gebleven, ook brieven van pastoor Willems. Hij wijt de verdeeldheid in Aalst aan de conservatieve partij en pleit Adolf Daens vrij in mei 1895 wanneer hij zich naar Rome begeeft. Enkele maanden later, in augustus 1895, wan-

neer de Kerk (de bisschop) de daensisten en haar kranten veroordeelt omdat ze zich tegen de katholieke partij opstellen, zal Willems de kant van de conservatieven kiezen.

Brief

Als primeur voor de lezers van *Daens Vandaag* geven we een brief van Willems weer, geschreven naar Pottier maar wellicht niet verzonden.

Monsieur le professeur,

Il m'est venue une object con faire au Rév. Monsieur Daens, celle d'avoir occasionné une certaine vivision dans le clergé flamand.

Quand le parti démocrate a affirmé son existence, il était dans le voeu général qu'une entente s'établisse entre le parti conservateur et le parti démocrate chrétien. C'était aussi le conseil souvent exprimé par son Grandeur l'Evêque à l'ancien parti.

s'Entendre était nécessaire pour conserver à nous la population ouvrière déjà fort entamée par le socialisme. Des propositions très favorables à l'ancien parti ont été faites pas le parti démocratique. Au refus fait par le parti conservateur, j'ai cru devoir m'abstenir de la lutte avec d'autres de mes collègues. C'est aussi conforme à l'avoir d'autres ecclésiastiques étrangers à l'arrondissement...

Au cours de la conservation que nous avons eu hier, vous m'avez interpellé sur la conduite du Rév. Ms. Daens soit dans ses relations internes ou publiques soit dans ses fonctions de prêtre. Je puis confirmer que depuis 16 ans que je me trouve à Alost je n'ai jamais entendu quelque chose de reprochable dans sa conduite...

De laatste brieven, die geschreven zijn rond de gemeenteraadsverkiezingen van november 1895, geven de dramatische situatie weer hoe Pieter Daens en zijn kranten door zijn gewezen vrienden-onderpastoors worden afgewezen. Slechts nadat het gevaar voor de uitbreiding van het daensisme geweken is, kan de bouw van de Sint-Jozefskerk verder gezet worden, tot en met de voltooiing van de toren toe. Een situatie waartoe de Sint-Martinusparochie nooit kwam. De belangrijkste neogotische kunstenaars

Rooms, Zens en Casier, evenals verschillende lokale kunstenaars, waaronder de orgelbouwers Vereecken uit Gijzegem, zetten hun beste beentje voor.

Ook in de Sint-Martinuskerk en nog meer in de kerk van O.L. Vrouw Bijstand treffen we de donoren aan: Leo Bethune en Moyersoën-Vanden Hende. Zo versterkt de neogotische kunst de gematigde christen-democratie. En via de oprichting van de *Katholieke Volkskring*, de patronage, het VTI en de socialisatie van de Sint-Jozefsparochie (mutualiteiten, pensioenkassen) wordt Romain Moyersoën schepen en volksvertegenwoordiger (1910).

Ook in Eeklo en Ronse zal architect De Noyette de neogotische kerk vorm geven. Jules Goethals blijft in het Aalsterse niet achter. Tussen 1900 en 1914 staan Kerk, politiek en economie volledig in dienst van de kunst.

Het boek geeft naast de bouw van de altaren, doopvonten, predikstoelen en dies meer de neogotische glasramen in kleur weer, die zich bevinden in Sint-Jozef, Sint-Martinus en O.L.Vrouw Bijstandkerk, evenals in de Rozeriekapel.

Het boek telt 180 pagina's, geniet de steun van de provincie Oost-Vlaanderen. Het kan tegen 25,00 euro (plus 6,00 euro voor verzendingskosten) besteld worden via rekeningnummer BE77 4280 1086 4942 van Hendrik Strijpens, Gentsesteenweg 231, 9300 Aalst.

Hendrik Strijpens

Sint-Jozefs-kerk zonder toren

EUGÈNE EN ERNEST TUMMERS IN LONDEN 1914-1918

7. Het einde van de Eerste Wereldoorlog

De eerste weken van augustus 1918 verliepen in een totale black-out. Ernest was naar het Belgisch front gestuurd maar mocht het juiste adres niet kenbaar maken. Wel bleek uit de commentaren dat hij achter het front lag, waar het geluid van de vliegtuigen nog steeds doordrong. Verder had hij opgevangen dat in Tilburg een dienst bestond waar schepen met goederen, bestemd voor het Belgisch leger, werden gelost en geladen. Een job hierrond interesseerde Ernest, maar toch wilde hij eerst en vooral in Engeland geraken.

Slechts in de brief van 20 september 1918 aan zijn broer Eugène repte hij enkele zinnen over de overtocht en over zijn lichamelijke conditie, die ermee gepaard ging. *Na een slechte 'oversteek' ben ik in Calais aangekomen. Ik ben ik niet ongesteld geworden terwijl de meeste kameraden zeeziek waren. Ik heb me weliswaar gekwetst aan mijn kleine vinger en draag nu, wegens een vrij diepe snijwonde, een groot verband. Dat hindert me fel bij het schrijven. Voor briefwisseling met België, is er alleen het bureel in 's Hertogenbosch dat slecht werkt.* En voor het eerst schreef Ernest over de vrede, die er aankwam. *Sera-ce la paix pour la nouvelle année?* Madeleine wist nog enkele details over haar man te melden. Hij werkte van 8 uur 's morgens tot laat in de avond. Heel

de tijd versleepte hij obussen, die 42 kg. wogen. Zijn schouder was verbrand en deed veel pijn. Tevens had hij weinig rust. In de ateliers waar de vliegtuigmotoren werden hersteld, draaiden ze op volle toeren, dag en nacht. Een paar pantoffels, schrijfpapier en vet waren ten zeerste welkom.

Ook in Londen veranderde de situatie en bleven tegenslagen de familie treffen. Eugène was verhuisd naar een gewitte hoeve en Madeleine was door het comité een voorlopige verblijfplaats toegewezen, onder het nummer 26 Bevern Place, Earl Court. Ze zou hier verblijven tot ze een geschikt appartement vond. Ze was ziek in haar hoofd. Madeleine zou het laten tekenen door de Belgische consul en nadien opsturen naar de burgemeester in de hoop dat Ernest een uitzonderlijk verlof zou bekomen om naar Londen te vertrekken. Ernest zag deze tussenkomst helemaal niet zitten: verlof zonder wedde tijdens het offensief zou niet toegestaan worden. De laatste brieven dateren van na de wapenstilstand en zijn geschreven in december 1918. De ouders waren vanuit Brugge teruggekeerd naar Berchem-Antwerpen. In Antwerpen was het leven nog duurder dan in Brugge maar er waren geen troebelen in Antwerpen uitgebroken; de trams reden en de stad was verlicht.

De laatste brief van Ernest dateerde van 18 december

Bevrijding Antwerpen 1918

1918. Hij had zeven dagen verlof bekomen om zich naar Antwerpen te begeven. Zijn ouders waren wat vermagerd bij gebrek aan de nodige voedingsmiddelen, schreef hij aan Ernest. Dat had zijn vader met zijn warm, heftig temperament goed gedaan. Zijn vader, die een beroerte had opgelopen, sprak en bewoog zich nog steeds langzaam, maar verdere ongemakken bleven achterwege. Hij deed nu het huishouden en knapte allerlei karweitjes op. Mama en zijn zus Jenny waren goed te been. *Les boches* hadden niets uit het huis meegenomen, behalve een koperen *casserole*. De rest was weggestoken. In de stad was weinig veranderd, wat Ernest verwonderde. *De straten zijn helemaal verlicht en er is veel volk op*

straat. De trams rollen, precies of er nooit oorlog is geweest. Het leven is nog steeds fabuleus duur: vlees 8 fr. per kg.; de koffie 20, een ei 2 fr.; boter 25 fr. en al de rest is al even duur. De tabak kost 1.25 fr. per 50 gram en hij is slecht; voor een paar 'bottinen' betaalt ge 200 fr. en de rest is op hetzelfde niveau. De haven ligt volledig stil en op een paar schepen van Amerikaanse makelij na is er niets aanwezig. Men hoopt dat het leven zich hier vlug hervat en er werk op de planken is. Nochtans, Ernest, moet u zich niet haasten om terug te keren. Vele personen zijn werkloos en het leven zal zich maar langzaam herstellen. Dat kan slechts gebeuren als het land helemaal is georganiseerd. Op het ogenblik zijn de verbindingen en vooral via het spoor uitermate slecht. De reis van Brugge naar Antwerpen duurde 12 uur en ik had nog geluk. Men spreekt van de klassen

tussen 1899 en 1905 te laten afzwaaien. Ik ben van 1904, dus ik hoor er bij. Sommigen spreken voor 5 januari 1919. In alle geval de minister heeft in het parlement gezegd er haast achter te zetten. Madeleine heeft het certificaat van haar gezondheidstoestand opgestuurd. Ik heb het ontvangen en heb het bezorgd aan het bureel van mijn batterij. Ik wacht de gebeurtenissen af. Madeleine mag zo maar niet terugkeren. Laat ze wachten, ik kom zo vlug mogelijk. Ik heb haar toestand aan het comité voorgelegd en hen gevraagd financieel tussen te komen bij haar vertrek met de kinderen. Ik hoop op hun toestemming. Anders moeten we bijspringen wanneer ze vertrekt.

Het verwondert me niet weinig nieuws te krijgen. De post werkt slecht, zo slecht dat ik nu een brief krijg van Madeleine van 29 november. Uw brieven zijn op 7 dagen bij mij. Ik zal u verwittigen wanneer ik naar Engeland kom.

Dat Ernest, ook in zijn laatste brief, veel aandacht besteedde aan zijn vrouw Madeleine, moet ons niet meer verwonderen.

En, tot overmaat van ramp voor deze familie van pechvogels, lag de kleine André ziek te bed. Zijn ogen, armen en benen deden veel pijn en hij had hoge koorts. De dokter was al enkele dagen geweest. André was sterk verzwakt. Hij mocht alleen nog melk drinken en nadien moest hij vitamines nemen van zodra hij kon eten. En ook Eugène werd werkloos door stakingen in Londen.

Eindelijk kwam er goed nieuws. In de brief van 30 september 1918 kon Ernest meedelen dathij was aangeduid om te vertrekken naar Veldegem bij Brugge. Hij hoopte hier het einde van de oorlog mee te maken... *'puis cette macabre comédie de la guerre tire à sa fin et il est grand temps.*

En terug dacht Ernest aan zijn vrouw Madeleine. Zo vlug mogelijk had hij geschreven naar zijn ouders; naar Jenny, zus van Madeleine en zijn schoonmoeder. Ze verbleven in Brugge en wachtten daar het einde van de oorlog af. Ernest hoopte dat ze zo vlug mogelijk Madeleine zouden laten overkomen. Want eenmaal de stad Brugge bevoorraad, zou het niet lang duren vooraleer een stroom van vluchtelingen terugkeert.

In Brugge verliep alles naar wens voor deze naaste familieleden, op het bekomen van de nodige voedingsmiddelen na; In Londen bleef Madeleine maar sukkelen. André was verzwakt en had een aderontsteking opgelopen. Hij moest alles rustig doen. Na de was en het strijken, was ze nog steeds moe. Ernest was, via de hulp van vrienden, een minister gaan opzoeken om verlof zonder wedde te bekomen. Hij was er goed ontvangen maar het kon nog weken duren vooraleer ze hem lieten gaan. 'Het was zelfs mogelijk dat ze me naar Antwerpen sturen'. De laatste brieven dateren van na de wapenstilstand en zijn geschreven in december 1918.

Verantwoordelijke uitgever: Johan Velghe, Stasegemsestraat 112A/1, 8500 Kortrijk,

☎ 056 / 25 71 82, e-post: johan.velghe@skynet.be

Hoofdredacteur: Johan Velghe.

Redactie: Stephan Beeckman, Willy De Turck, Erik D'Hondt, Herman Gevaert, Wilfried Lissens, Hendrik Strijpens, Frans Van Campenhout, Hugo Van de Voorde en Johan Velghe.

Opmaak: Erik D'Hondt, Wilgstraat 35, 9320 Erembodegem, ☎ 053 / 77 44 97,

e-post: eriko@telenet.be

Kaftontwerp en foto's: Hugo Van de Voorde, ☎ 053 / 77 74 03,

e-post: hugovandevoorde@skynet.be

Socioculturele vereniging PRIESTER DAENSFONDS vzw

Aangesloten bij het Overlegcentrum van Vlaamse Verenigingen (OVV, Aalsterse Cultuurraad, Actiegroep Nederlands en Aalst Mixt).

Maatschappelijke zetel: Stadhuis, Grote Markt 3, 9300 Aalst

Correspondentie-adres: Stasegemsestraat 112A/1, 8500 Kortrijk,

e-post: info@daens.org, webstek: www.daens175.be en www.daens.org

Raad van Bestuur en Algemene Vergadering: Stephan Beeckman, Martien Bode, Hilde Cammu, Peter Dauwe, Wouter De Bruyne, (ondervoorzitter) Lieve De Geyter, Carolien De Neef, Joris De Kegel, Johan Denijs, Willy De Turck (erevoorzitter), Annie De Smet, Vicky De Wolf, Nicole De Zeeuw, Jan Dhaene, Erik D'Hondt (penningmeester), Miel Dullaert, Luc Geeroms (archivaris), Herman Gevaert, Koen Gevaert, Jef Keymeulen, Rob Librecht, Jozef Liebaut, Rutger Lievens, Wilfried Lissens, Emiel Malderie, Eric Meersseman, Hendrik Strijpens, Roel Temmerman, Frans Van Campenhout, Karel Van den Bossche, Luc Van der Helst, Hugo Van de Voorde (secretaris), Joost Vandommele, Emiel Van Schuylenbergh en Johan Velghe (voorzitter).

Lidmaatschap (rekeningnummer: IBAN: BE40 7370 2745 3063; BIC: KREDBEBB)

Jaarlijkse bijdrage: 15 euro (7,50 euro: scholieren en studenten; 25 euro ereleden en openbare besturen); 50 euro (beschermende leden)

Liberaal vakbond Hedendaagse vakbond

ACLVB

Kerkhoflaan 14-16
9300 Aalst

Tel.: 053 / 70 20 70

ZESTIG EN VEERTIG JAAR GELEDEN

Zondag 29 september 1957: Onder luid applaus en gejuich van de vele aanwezigen werd het monument onthuld door twee oud-daensisten: Romain Eeman (1878-1958) uit Welle en Victor Van der Haegen (1869-1966) uit Kerksken.

Juni 1977: 1e jaargang, nr. 1, Bulletin van het Priester Daensfonds

Op Pinksterenzondag 4 juni 2017 staan we andermaal samen rond het huldemonument van Priester Daens op het Aalsterse Werfplein. Het zal dan zestig jaar geleden zijn dat 'onder luid applaus en gejuich' het monument onthuld werd en meteen door het toenmalig Daenscomité overgedragen werd aan het Aalsters stadsbestuur. Ook toen al werd de naam 'Priester Daensfonds' vooropgesteld. Een jaar eerder, bij een hulde aan het graf van smid Lambrecht (1858-1906) werd opgeroepen om in 1957, vijftig jaar na het overlijden van Adolf Daens, een grootse viering te organiseren en een Priester Daensfonds op te richten.

In 1976 werden de statuten van het Priester Daensfonds als stichting van openbaar nut bij ministerieel besluit goedgekeurd. Het was het orgelpunt van een drie jaar durend denkproces over de toekomst van het Daensfonds. Naar aanleiding van Daensdag van 19 juni 1977 werd het eerste nummer van het 'Bulletin van het Priester Daensfonds' gepubliceerd. Straks veertig jaar geleden.

In *Daens Vandaag* van september 2001 schreef erevoorzitter Willy De Turck, toen ondervoorzitter, het hele tijdschrift vol met een gedetailleerd overzicht van de ontstaansgeschiedenis van het Priester Daensfonds, de oprichting van het monument in 1957, de eerste twintig jaar vol herdenkingsplechtigheden, de wijzigende inzichten over de toekomst van het fonds tot de feitelijke erkenning (1976) en de viering in 2001 van vijftiengintig jaar officiële werking. We zijn zo vrij om rijkelijk uit deze bijdrage te putten om een overzicht te bieden van zes-

tig jaar vol activiteiten van het Priester Daensfonds. Vanaf 1977 loopt daar de geschiedenis van het tijdschrift *Daens Vandaag* mee parallel. Dat bieden we u in een kaderstuk aan. Het wordt een verhaal in schuifjes.

Deel 1. De oproep

Hector Plancquaert overleed in Outer op 3 juni 1953. Hij was negentig jaar oud en met uitzondering van de daensistische lijst bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1964 in Denderhoutem had hij het hele daensisme van voor en bij de stichting (1893) en er na beleefd, mee geleid en overleefd. Op zijn begrafenis was een afvaardiging uit Moeskroen (Jules Terryn en Kamiel Hackx) aanwezig, zo ook Sander De Vos, gewezen boekhouder en financieel controleur van de Vlaams-nationale Vakverenigingen tot 1940 en daarna in dienst bij de Unie van Hand- en Geestesarbeiders (Wereldoorlog II). Vanuit zijn vroegere functies kende hij veel daensisten. Zelf was hij een onvoorwaardelijke bewonderaar van Adolf en Pieter Daens. Hij sprak op de begrafenis in Outer tal van aanwezigen aan om over een paar jaar trachten iets te doen om Priester Daens te herdenken vijftig jaar na zijn

Sander De Vos

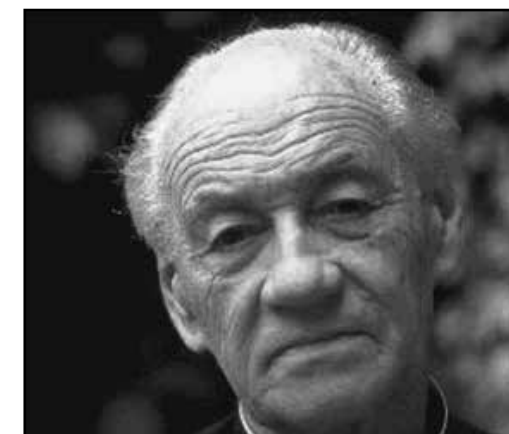
overlijden. Hij wist voornoemde Moeskroenaars en Aalstenaar Benedikt De Cock voor dit idee warm te maken.

Benedikt De Cock was een planquaertist. Hij was net als de Moeskroenaars buiten het VNV en de collaboratie gebleven. Hij was een gelovig man wat niet belette dat hij als pluralist als letterzetter-corrector in dienst was bij *De Rode Vaan*. Het was Benedikt De Cock die twee oud-daensisten ertoe bewoog toe te treden tot het erecomité van het monument in 1957. Hij sprak Octaaf Van Schaemelhout (1877-1966) aan, vrijzinnige en eerste secretaris van de daensistische vakbond (1918-1928). Van Schaemelhout verliet de vakbond en de beweging omwille van het samengaan met de Frontpartij en het later opgaan in het VNV. Ook Flor Moens (1895-1967) keerde zich samen met

Benedikt De Cock

Paul Van Opdenbosch en Plancquaert tegen het VNV en verliet de daensistische beweging. Moens werd in de late jaren dertig secretaris van de liberale mutualiteiten en woonde in Gent. Vanaf 1954-1955 kreeg het daensisme pers-aandacht omdat historici het als studieonderwerp kozen, zoals de norbertijn dr. H. Scholl en Jules Verstraeten die de historicus van de Christelijke Arbeidersbeweging was. Ook prof. dr. Karel Van Isacker s.j. werkte intens aan een studie over de daensisme. Pater Van Isacker was oud-leerling van het Aalsterse jezuïeten-college. Hij verbleef ook veel in Ninove bij een oom langs moederszijde. Hij kende de Denderstreek goed. *Hij verplaatste zich met een lichte motorfiets met duozitting. In 1955-1956 had ik het voorrecht met de pater een aantal huisbezoeken af te leggen en aldus mee te beleven en te ervaren hoe een historicus 'gezegden-getui-*

Pater Karel Van Isacker

genissen' naar waarheid test en die gegevens verwerkt. Hij legde in heel Vlaanderen, van Borgloon tot Moeskroen en overal waar daensistische kernen bestaan hadden, werkbezoeken af. Door zijn vele contacten werd Daens in herinnering gebracht. Daarbij hield pater Van Isacker op meerdere plaatsen lezingen. Zo vernam Vlaanderen dat hij een boek in voorbereiding had over de Christene Volkspartij van priester Daens. Gelijklopend werd bekend gemaakt dat er een Daenshulde op komst was, schrijft Willy De Turck. (jv)

vervolg: Deel 2, 'Het inrichtend comité'

Hector Plancquaert

Het allereerste bulletin

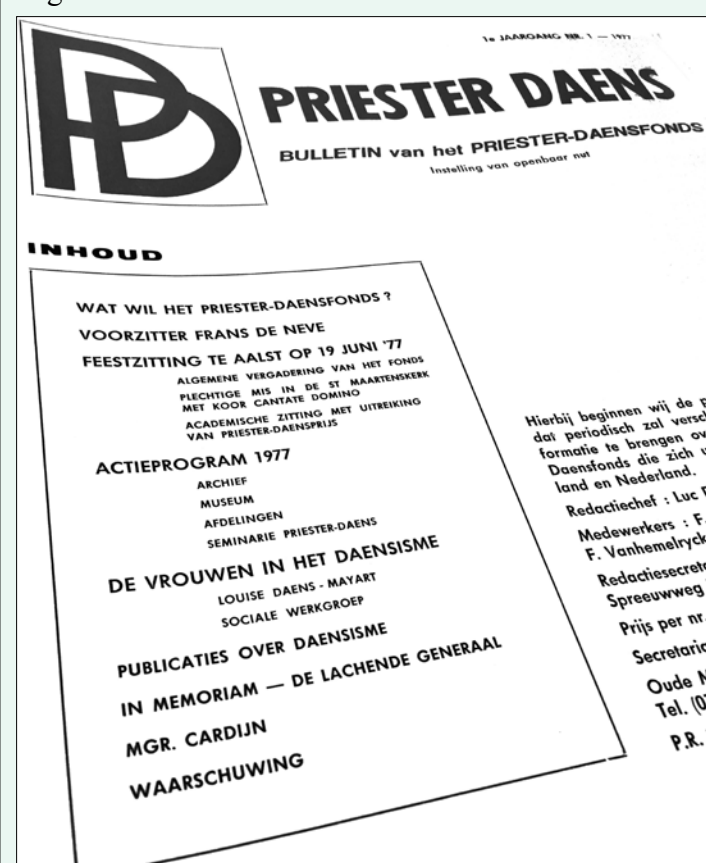
Het eerste nummer van het 'Bulletin van het Priester Daensfonds' telde acht pagina's, maar biedt meteen tal van antwoorden op vele vragen. Het hoofdartikel (pag. 2) brengt immers antwoorden op de vraag: 'Wat wil het Priester Daensfonds?' (titel).

We vernemen dat het bulletin periodiek zal verschijnen en dat er informatie wordt gebracht over de actie van het Daensfonds 'die zich uitstrekt over het hele Vlaamse land en Nederland'.

Luc Delafortrie is redactiechef en zijn medewerkers zijn F.-J. Verdoodt, H. Landuyt, K. Rotsaert, F. Vanhemelryck. Het nummer kost toenmalige 20 Belgische frank, een jaarabonnement 100 frank.

In het antwoord op voornoemde vraag over wat het Priester Daensfonds wil vernemen we ook dat het fonds gegroeid is uit het Priester Daenscomité dat in 1956 opgericht werd om in 1957 het standbeeld van Daens te onthullen. Anno 1977 is de raad van bestuur van het P. Daensfonds samengesteld uit voorzitter Frans De Neve, ondervoorzitters Benedikt De Cock en Willy De Turck, penningmeester Hendrik Ottoy, secretaris Suzanne Lenaerts en organisator Luc Delafortrie.

Het Priester Daensfonds wil anno 1977 periodiek een prijs toekennen aan een uitgegeven of nog niet-gepubliceerde studie over priester Daens, het daensisme in het algemeen of over de medestrijders, de werking in de diverse Vlaamse arrondissementen of over het verband met de christendemocratie in het algemeen, het socialisme en andere stromingen. Vastgehouden wordt aan de jaarlijkse herdenking. Een ledenwerving wordt georganiseerd, terwijl ook een adviescomité wordt opgericht, net als een werkgroep van jonge historici die het daensisme in Vlaanderen en Nederland bestuderen. Gericht op de actualiteit en de toekomst wordt gesteld dat het fonds ten dienst staat van hetzelfde doel dat de daensisten met zoveel zelfverloochening en opofferingen hebben nagestreefd.

Het allereerste bulletin werd gepubliceerd naar aanleiding van de feestzitting op 19 juni 1977.

Nog in hetzelfde bulletin wordt een portret geschetst van voorzitter Frans De Neve, wordt het programma van de nakende feestzitting toegelicht, net als alle volgende activiteiten in 1977. Er worden lezingen aangekondigd in Denderhoutem, Mechelen, Antwerpen, Brugge, Leuven, Dilbeek, Kortrijk, Keerbergen, Ninove, Geraardsbergen,... *Overall zullen we gaan, tot in alle uithoeken van Vlaanderen*, klinkt het. Onder de rubriek 'Waarschuwing' lezen we over de oprichting van een Daensfonds (later Daensactiefonds) zonder dat hierover overleg gepleegd werd met het bestaande Priester Daensfonds. We komen hierop terug in een volgend kaderstukje over 40 jaar *Daens Vandaag*. (jv)

Neutraal Ziekenfonds Vlaanderen

Het Neutraal Ziekenfonds Vlaanderen staat garant voor tussenkomsten tandzorgen, optiek, lidgeld sportclub en jeugdbewegingen, dieetadvies, vaccinaties, schoolreizen, speelpleinwerking, kampen, orthodontie, logopodie, ... Kersverse ouders kunnen ook nog rekenen op tal van geboortevoordelen (geboortepremie, terugbetaling luiers, kraamhulp, thuisoppas zieke kinderen, ...).

Neutraal Ziekenfonds Vlaanderen
UW PARTNER VOOR ZEKERHEID

Laat uw geld weer voor u werken. Kies voor een wendbare belegging met bodembewaking.

U wilt dat uw geld weer even hard werkt als uzelf? Vertrouw dan op de KBC-beleggingsspecialisten. Hoe ze dat doen? Even uitleggen.

- ❶ Is het klimaat gunstig, dan zetten ze alle zeilen bij om er voor u het maximum uit te halen. Daarbij houden ze nauwlettend de buienradar in de gaten.
- ❷ Gedonder op de beurs? Dan gooien ze het meteen over een andere boeg. Aandelen en obligaties worden dan omgewisseld voor cash. Zoeken naar stabiel rendement is daarbij de motor.
- ❸ Ondertussen bewaken ze 24/7 de bodem zodat neerwaarts risico beperkt blijft. Volgens de speelruimte die u vooraf duidelijk aangeeft.

Door dit actief beheer maakt u het beste van elke situatie. Laat uw geld weer voor u werken. Kom er eens over praten met uw KBC-beleggingsadviseur of KBC-verzekeringsagent.

KBC. Wij spreken uw taal.

